

КОВАЛЕНКО А.Є.,

асистент, Київський національний
університет культури і мистецтв,
Україна, м. Київ, Україна

ПАНИЧ А.А.,

викладач, Київський національний
університет культури і мистецтв,
Україна, м. Київ, Україна

ХОЛМАКОВА Ю.В.,

викладач, Київський національний
університет культури і мистецтв,
Україна, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ З КРАЇН АЗІЇ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття містить докладний розгляд особливостей навчання англійської мови студентів з країн Азії. Автори коротко аналізують мовні та мовленнєві подібності та розбіжності між англійською мовою на азійськими мовами (японською, китайською та корейською), зокрема, на фонетичному, лексичному та синтаксичному рівнях. У статті розглядаються найтипівіші інтонаційні, фонетичні, лексичні та граматичні помилки, притаманні студентам-азійцям, виходячи із досвіду викладання англійської мови авторами статті. Наведені прийоми, покликані сприяти уникненню подібних помилок та більш ефективному засвоєнню студентами специфічних особливостей англійської мови. Особливий акцент зроблений на аналізі фонетичних помилок та шляхах їх подолання.

Ключові слова: *студенти з країн Азії, навчання вимови, фонетичні особливості, слухо-вимовні навички, інтонаційні навички, орфографічні навички, артикуляційний апарат*

Статья содержит подробное изложение особенностей обучения английскому языку студентов из стран Азии. Авторы статьи проводят краткий сопоставительный анализ сходств и различий между английским языком и основными языками стран Азии (японским, китайским и корейским), в частности, на фонетическом, лексическом и синтаксическом уровнях. В статье также приводятся самые распространенные

интонационные, фонетические, лексические и грамматические ошибки, которые являются типичными для начального этапа овладения английским языком, исходя из личного опыта преподавания авторов статьи. Рассматриваются приемы, призванные способствовать избеганию подобных ошибок и более эффективному освоению студентами специфических особенностей английского языка. Отдельный акцент сделан на анализе фонетических ошибок и путях их эффективного преодоления.

Ключевые слова: студенты из стран Азии, обучение произношению, фонетические особенности, слухо-произносительные навыки, ритмико-интонационные навыки, орфографические навыки, артикуляционный аппарат.

The article deals with the detailed overview of the specific features of teaching English to students from Asian countries. The authors conducted a brief analysis of linguistic similarities and differences between English and Asian languages, namely, Japanese, Chinese and Korean in terms of phonetics, lexis and syntax. Based on the teaching experience of the authors, the most common intonational, phonemic, lexical and grammar errors typically made by Asian students have been included into the article. Effective methods to help avoid such errors, as well as to help master the specific features of the English language have been described in the article. Phonemic errors and ways to overcome them successfully are of primary focus in the article.

Key words: students from Asia, teaching pronunciation, phonemic features, pronunciation skills, intonation skills, spelling, organs of articulation.

Постановка проблеми: іноземні громадяни можуть навчатися у більш ніж 200 вищих навчальних закладах України і здобувати вищу освіту за різними спеціальностями. Основні мови навчання у ВНЗ України – українська та англійська. Щорічно навчальні заклади України запрошують студентів з більш ніж 150 країн світу, зокрема з країн Азії. І викладачі англійської мови зіткнулися з проблемою специфіки навчання студентів з країн Азії.

Актуальність дослідження: У статті розглядаються найтипівіші інтонаційні, фонетичні, лексичні та граматичні помилки, притаманні студентам-азійцям, виходячи із досвіду викладання англійської мови авторами статті. Наведені прийоми, покликані сприяти уникненню подібних помилок та

більш ефективному засвоєнню студентами специфічних особливостей англійської мови. Особливий акцент зроблений на аналізі фонетичних помилок та шляхах їх подолання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Американські методисти та педагоги вже декілька десятиліть вивчають теоретичні та практичні аспекти викладання англійської для іноземців. Організація TESOL навіть розробляє спеціальні курси по викладанню англійської в Китаї, Японії та Кореї. Українські дослідники, як, наприклад, Понікаровська С.В. тільки нещодавно почали вивчати цю проблему.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми: Історично найпоширенішим методом навчання інтонаційно-вимовним навичкам іноземної мови було «механічне висвердлювання детекстуалізованих слів і речень» (Jones, 1997). За роки впровадження до процесу викладання інформаційних комп'ютерних технологій методики викладання вимови кардинально не змінилися. Родні Джонс стверджує, що в основі методів, покликаних покращити ситуацію з формуванням слухо-вимовних навичок, має лежати в першу чергу мотивація та вплив джерел носіїв мови.

Тематика статті доволі довго була центром дискусій серед викладачів другої мови та дослідників. В основу дискусії було покладене стереотипне твердження про те, що перша мова глибоко втручається у процес опанування другої, нерідної, мови. Традиційні навчальні матеріали, орієнтовані в першу чергу на викладачів, містили інформацію про певні сфери мовлення, які можуть бути проблематичними для учнів. Останнім часом підхід змінився, нові розробки у галузі викладання другої іноземної мови містять достатньо практичної інформації, яка дозволяє учню самостійно класифікувати другу та першу мову за подібністю та відмінностями. Акцент робиться на осмисленні учнями мовних та мовленнєвих подібностей, а потім увага зосереджується на відмінностях та виконаннях завдань, які допоможуть учням подолати труднощі, представлені цими відмінностями. Важливо пам'ятати, що при формуванні слухо-вимовних та ритміко-інтонаційних навичок необхідно вчасно підключити формування мовленнєвих умінь, зокрема, умінь слухати та говорити, і працюючи з конкретними проблемними сферами, використовувати різні методи при роботі з різними групами учнів. Досвід показує, що молодші школярі можуть не розуміти артикуляційних графіків, на практиці вони краще справляються з вправами типу drills, але для дорослих учнів навчання базової термінології, артикуляційним особливостям звуків, їхньої класифікації тощо можуть бути дуже корисними.

Давайте розглянемо деякі дієві практичні методи, які використовуються в навчанні вимови:

- артикуляційні вправи з обличчям (face crunches);

- вправи на імітацію посмішки та позіхання (як елемент артикуляційної гімнастики);
- розтягнення язика (це вправи, які послаблюють і розтягують м'язи, що використовуються для продукування звуку);
- використання артикуляційних діаграм, малюнків, дзеркал або моделі рота, (щоб показати, звідки надходять звуки і як виглядає артикуляційний апарат, коли вони продукуються);
- скоромовки на проблемні звуки;
- римування слів: *may, bay, day, clay* тощо;
- знаходження мінімальної пари слів (слова, які відрізняються лише звуком голосного, „мінімального“): [u] vs. [ʌ]: *goon vs. gun, mood vs. mud, noon vs. none, soon vs. son* тощо;
- говоріння гнучко для відпрацювання ритміко-інтонаційних моделей та наголосу: наприклад, студенти використовують лише звуки *ba, ba, ba*, щоб передати певне повідомлення (наприклад, надаючи запит чи вказівку).

Зазначені вправи і методи підходять для студентів всіх національностей, але викладаючи студентам азійського походження необхідно брати до уваги певні фактори. Як правило, всі студенти, що вивчають англійську мову як іноземну, мають багато проблем на різних етапах опанування мови. Це не означає, що кожен студент не має своїх унікальних труднощів, але проблемні області, за великим рахунком, узгоджуються в цілому.

У той же час Роберт Стоквелл, лінгвіст з Університету Каліфорнія, Лос-Анджелес, виокремлює конкретні категорії відмінностей між мовами: нові, відсутні, зв'язані, переосмислені та перенесені. У стосунку до японських, корейських та китайських студентів ці відмінності становлять різну ступінь складності, про що йтиметься нижче.

Однією з найбільших труднощів, яку японські та більшість інших азійських студентів мають у вимові, є проблема розрізнення двох звуків в тих місцях у слові, де у їхній власній мові може бути лише один. Більшість японців не чують різницю між вимовою слів *coast* (узбережжя) та *cost* (вартість), оскільки в японській мові існує лише один звук „o”. Виникає завдання навчити учня розрізняти звуки як на рівні сприйняття, так і на рівні вимови, продукування.

Відсутність певних звуків або граматичних структур (наприклад, артиклі *a, an* і *the* в англійській мові) є однією із основних проблем при навчанні. Водночас, певні маркери часток, які є поширеними в Азії для позначення предмета, предмета володіння та інших категорій, просто відсутні в англійській мові. Щоправда, ці помилки не можна вважати такими, які впливають на загальне володіння мовою. З іншого боку, є деякі відмінності, які студент не

може просто ігнорувати, коли говорить англійською. Натомість японський студент повинен об'єднати такі категорії, як спеціальні лічильники для певних типів предметів, які використовуються японською мовою (наприклад, *ron* для пляшок, *satsu* для книг тощо), які в англійській просто вживаються як один, два, три (*one, two, three*). В деяких випадках студент може помилково визнати функцію англійської структури такою, що схожа на структуру в його власній мові, але насправді вона виконує зовсім іншу функцію, і вчитель повинен навчити учня відрізнати їх. Наприклад, англійська допоміжна особа виконує ту саму функцію у питаннях, що японська та корейська *-ка* в кінці запитувального речення, але вона відрізняється формою. Нарешті, є деякі структури, такі як більшість приголосних звуків, які можна без змін переносити зі східних мов на англійську.

Помилки в голосних звуках дуже поширені серед студентів, що володіють англійською мовою, і можуть викликати розчарування як у вчителя, так і у студентів. Основні помилки в цій області є наслідком або нових звуків, або розділених звуків. Нові звуки, які спричиняють найбільше проблем для студентів EFL та ESL, це такі звуки як: *f, v, th* (як *thick*), *l* та *r*.

Проблеми з розділеними голосними звуками включають контраст між голосними звуками, наприклад, *hit/heat, hut/hat, cat/caught/coat, suit/soot*. Досвід показує, що більшість студентів азійського походження говорять *heat* замість *feet*, *za* замість *the*, та *sank* замість *thank*, тому що для них це нові звуки, їх не можна відтворити безпомилково без додаткового тренування.

На рівні синтаксису студенти припускаються багатьох помилок, намагаючись перенести правила з власної мови на англійську. Присвійний «*s*» стає легким доповненням до будь-якого іменника, в якому японці вживали б свою присвійну частинку «*no*»: *Watakushino hon* стає *my's book*. Відсутність артиклів, форм множинного іменника, а також правил числення чи масових іменників в японській, корейській чи китайській мовах призводить до застосування їх англійською мовою навмання: *those rices, too many monies, play much game*. Суб'єктивний також новий (у японському підмовному немає змін в часі), тому можна почути багато речей, таких як: *When I was boy, my father say if I don't graduate university, I can't take good job*.

Використання дієприкметників в англійській мові так само викликає труднощі, оскільки студентам потрібно розмежовувати теперішні та минулі часи дієприкметників: *I was so exciting when the phone rang*. Пасивний стан також завжди викликає плутанину, але здебільшого тому, що це не було відпрацьовано або пояснено належним чином: *I was enjoyed school and I was studied hard*. Практика показує, що східні студенти люблять використовувати інфінітив, який є новою формою для них: *She enjoyed to study with him; We enjoyed to see it*. Парадоксально, що там, це за правилами вживання має

стояти інфінітив, більшість студентів обирають герундій: I was asked for washing dishes; Then we went to spending allowance.

Особливістю китайської, японської та корейської мов є той факт, що дієслова часто можна опускати, коли контекст зрозумілий. Наприклад, відомі японські вірші хайку ілюструють відсутність граматичних форм дієслів, що було б абсолютно невиправданим з точки зору англійської мови:

“Mustard blossoms / moon in the east / sun in the west” або “Old pond / frog jumping / water’s sound”.

Нажаль, деякі студенти переносять практику пропуску дієслів на англійську мову, внаслідок чого поширеними є висловлювання на кшталт: He can English very well; He could everything at school. Подібні речення виправдовуються інтерференцією рідної мови, проте вчитель повинен упереджувати подібні помилки, оскільки англійська мова суттєво суворіша щодо граматики, ніж більшість інших мов.

Помилкове вживання прийменників полягає в помилковому вживанні «at» замість «in», і навпаки, а також вільне використання «for» у випадках, де в англійській мові це є недоречним. Вважаємо, що справжня проблема прийменників англійської мови полягає в тому, що в азійських мовах ця частка зазвичай вважається частиною слова, яку вона модифікує. З цієї причини багато студентів навіть не знають, що таке прийменник, і важко навчаються використовувати їх там, де це необхідно.

Поняття артикля, як вже йшлося вище, є зовсім новим для представників азійських країн, і вони, цілком логічно, вважають їх абсолютно непотрібними і часто не можуть повірити, що вони насправді використовуються у промові. Досить кумедними є випадки, коли студент, нарешті зрозумівши, що використання артиклів є необхідним, починає «з повагою» вживати їх перед кожним іменником: I like a fishing with the friends.

Англійська мова, з точки зору синтаксису, базується головним чином на порядку розміщення слів, так, щоб значення було зрозумілим: предмет-дієслово-додаток/обставина. В той же час у східних мовах, таких як японська та корейська, порядок слів є дуже гнучким, а функції слова визначаються частинками, такими як wa, ga, або no, щоб слухач міг знати, що та про кого говорять.

Тож, коли студенти намагаються розмовляти англійською з тими самими розкутими правилами щодо розміщення слів, з якими вони звикли спілкуватися рідною мовою, то можна почути щось на зразок: On the piano we can play; They had white little dog; I like very much them. Єдиною фіксованою позицією в реченнях у східних мовах є насправді лише остаточне дієслово, яке завжди знаходиться в кінці речення. У японській мові заперечення завжди додається до кінцевого дієслова в кінці речення. Отже, негативні займенники, такі як

poone, nobody і nothing створюють проблеми: Everybody don't come to party ; Anybody can't speak English. Крім того, як і у більшості студентів які вивчають англійську мову у всьому світі, у східних студентів виникають труднощі з предметно-дієслівним угодженням в реченні: Some people spends too much time playing; Every man are hard-working.

Відомо, що лексичне наповнення мови є відображенням в першу чергу системи світосприйняття, що включає в себе і культуру, особливо про те, що є важливим, «своїм», а що є другорядним, або «чужим» для носія мови. Японці, наприклад, мають п'ять різних слів для позначення рису: ine для рисової рослини, tomi для рисових зерен, kome для варіння рису, gohan для вареного рису та mochi для рисового пирога. А, наприклад, слова «чистий» і «гарний» японською мовою перекладаються однаково: kirei. Цілком зрозуміло, що крім чистого запам'ятовування лексики, певні поняття та одиниці англійської мови викликають додаткові складнощі, як то використання слів house чи home замість слова family; відмінність між дієсловами come та go, bring та take тощо. Ще один приклад: для творення ступенів порівняння в англійській мові використовуються форми more, the most або суфікси -er або -est, що додаються до прикметника. У східних же мовах задля цього повторюється сам прикметник. Отже, частотними є такі речення, як: New Year's Day is the big, big holiday in my country; I live in a little, little house.

Культурні відмінності щодо ввічливості можуть викликати неабияку плутанину. Всі азійські мови приділяють неабияку увагу соціальній позиції оратора щодо свого слухача. Наприклад, у японців є три основні реєстри: для розмови з вищим керівництвом, розповіді про себе та розмови з молодою людиною або людиною іншої соціальної ланки. Завдяки західним ЗМІ багато студентів вважають, що англійська мова має лише один реєстр. Це помилкове уявлення потрібно виправити до того, як студент почне запитувати свого американського боса: "What's happenin', dude?". Ця турбота про ввічливість проявляється також у тому, як азіати відповідають на загальні та розділові питання. Наприклад, на запитання «You didn't go to school today, did you?» носій мови, ймовірно, відповідь (якби він не ходив до школи і хотів би бути чесним) «No», маючи на увазі, що він цього не робив. Людина з азійських країн, намагаючись бути чесною і зосереджуючись на ораторі, а не на питанні, ймовірно, відповідь: «Yes», маючи на увазі „Ви праві. Я дійсно не ходив до школи».

Проте головною проблемою на початковому рівні оволодіння мовою залишається навчання правильній вимові, і загальним проблемним звукам. Існує ряд приголосних, які, як показує довід, часто бувають складними для студентів: p/b; b/v; t/th; s/sh; s/th; j/ch; th/th; l/r; h; w/x/y/z. Є декілька простих кроків, щоб навчити студентів відрізнити ці звуки між собою:

1. Вчитель декілька разів вимовляє проблемний звук, напр .: „r”. Студенти слухають, потім повторюють.
2. Вчитель кілька разів вимовляє проблемний звук у слові, напр .: „row”. Студенти слухають, потім повторюють кілька разів.
3. Вчитель декілька разів протиставляє це слово з мінімальною парою, напр.: „row / low”. Потім студенти повторюють кілька разів.
4. Вчитель демонструє учням написання слів, наприклад: row / low. Вчитель знову протиставляє мінімальні пари кілька разів, а учні повторюють.
5. Вчитель навчає процесу артикуляції, тобто продукуванню звуку:
 - демонстрація вимови на прикладі власного артикуляційного апарату;
 - використання схеми чи малюнка органів артикуляції, щоб показати учням, що відбувається у ротовій порожнині;
 - використання маленьких дзеркал, щоб побачити власний рот під час вимови;
 - рука на горлі, щоб побачити, чи голосові зв'язки вібрують.
6. Вчитель пропонує учням скоромовку, щоб вони могли практикувати, використовуючи проблемний звук. Це цілком виправданий підхід. Традиційним методом навчання вимови є поєднання вимови з навчанням лексики, оскільки для роботи над звуками в контексті необхідно використовувати слова. Це допомагає як засвоїти велику кількість нового словника, так і ознайомитися з певними орфографічними правилами. Наприклад, коли у слові на кінці є літера „e”, в більшості випадків голосний звук всередині слова стає дифтонгом, і співпадає у вимові із назвою цієї літери в алфавіті: mat-mate; bit-bite; hor-hore; hug-huge.

Викладання основ англійської фонології таким чином може значно покращити і орфографічні навички учнів.

Наведені вище слова також є прикладами мінімальних пар, про які коротко йшла мова вище. Цей прийом є досить розповсюдженим при навчанні правильній вимові студентів азійського походження. Він дозволяє учням практикувати розрізнення двох подібних звуків, але в контексті значущих слів. Навчання через повторення лише виокремлених з потоку мовлення звуків іноді корисно, але не слід обмежуватися лише таким прийомом. Ми використовуємо звуки в поєднанні з іншими звуками, і ці групи звуків мають значення: ship-sheep; live-leave; sit-seat; fill-feel etc.

Радимо спочатку моделювати пари слів, використовуючи формат хорошої промови, тобто вправи типу drill, в якому учні повторюють після вчителя як група. Це дає студентам можливість спробувати відтворити звук викладача в комфортних психологічних умовах, у групі. Таким чином, студенти відчува-

ють впевненість у практиці. Однак більшість учнів хочуть, щоб викладач їх слухав і виправляв особисто. Отже, наступний крок - це ланцюжок, в якому кожен учень вимовляє пару слів, передаючи естафету іншому. Потім вчитель може зупинити ланцюжок і зосередитися на повторенні пар окремими учнями, у яких виникали труднощі. Вважаємо цей етап заняття таким, що ґрунтується на провідній ролі вчителя, який активно вводить звуки і виправляє учнів. Залежно від віку та типу учня, ця вправа також може включати обговорення форми рота та розташування губ та мови. Діаграма, яка ілюструє позицію рота для різних англійських звуків, чудово підходить для дуже візуальних учнів, і мовні описи різних звуків можуть стати поводом для теоретично схильних учнів.

Висновки: навчання правильної вимови є однією із найскладніших і найважливіших завдань при викладанні англійської мови як іноземної. Наведені практичні прийоми покликані сприяти уникненню подібних помилок та більш ефективному засвоєнню студентами специфічних особливостей англійської мови. Особливий акцент зроблений на аналізі фонетичних помилок та шляхах їх подолання. Необхідно обирати завдання та заходи, у яких учні спочатку можуть слухати звуки, а потім використовувати їх на практиці.

Список використаних джерел:

1. Понікаровська С.В. Особливості викладання іноземних мов у країнах західної Європи / С. Понікаровська Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – Вип. 40 (93), 2015р. – с.с. 255-259
2. Р. Болайто, В. Вест. Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/2017-10-04_ukraine_-_report_h5_ua.pdf

Transliteration of References:

1. Ponikarovskaya S.V. Peculiarities of Foreign Language Teaching in Western Europe / S. Ponikarovskaya Pedagogics of Creating a Creative Personality in Higher and General Education Schools. - No. 40 (93), 2015. - s.s. 255-259
2. R. Bolayto, V. West. Internationalization of Ukrainian Universities in the English Language Section http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/2017-10-04_ukraine_-_report_h5_ua.pdf

KOVALENKO Anna,

Teaching Assistant, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

E-mail: kosmanenkohoney@ukr.net

PANYCH Hanna,

lecturer, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

E-mail: hannusya.ukr@gmail.com

KHOLMAKOVA Yuliia,

Lecturer, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

E-mail: margaritasante@yahoo.com

**PECULIARITIES OF TEACHING ENGLISH FOR STUDENTS FROM ASIAN COUNTRIES:
A PRACTICAL ASPECT**